

Muistio ympäristövaliokunnan kuulemiseen 6.10.2021

Asia: HE 146/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022, teemana ympäristön- ja luonnonsuojelu

30.40.22 Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen

- Momentti sisältää luonnonvara- ja biotalouden kehittämiseen tarkoitettuja määrärahoja ja se antaa hyvät mahdollisuudet esim. useita toimialoja koskevien luonnonvara- ja biotalouden kehittämishankkeiden toteuttamiseen. Momentilta rahoitetaan myös ympäristön hoitoa, luonnon monimuotoisuutta, ilmastomuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista koskevia kehittämis-, kokeilu-, investointi- ja viennedistämishankkeita ja viestintää. Lisäksi määrärahaa kohdennetaan uusiutuvien luonnonvarojen käyttöön ja suojeluun liittyvien tietojärjestelmien ja -varantojen yhteiskäyttöisyyden parantamiseen ja sähköisen asioinnin kehittämiseen, luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen, haitallisista vieraslajeista aiheutuvien riskien torjumiseen, geenivarojen suojeluun ja kestävään käyttöön sekä luonnon virkistys- ja matkailukäytön edistämiseen. Määrärahalla voidaan myös toteuttaa selvityksiä, joiden avulla pyritään parantamaan luonnonvarojen tilaa ja käyttöä sekä sopeutumista ilmastomuutokseen.
- Valtion talousarviossa 2022 momentille ehdotetaan määrärahaa 30,897 milj. euroa, missä vähennystä vuoden 2021 talousarvioon ja III lisätalousarvioon on 2,6 milj. euroa.
- Vuonna 2022 rahoituksen käytössä painottuu hallitusohjelman painopiste: Hiili-neutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi: Maankäyttösektorin il-mastopolitiikka (15,307 milj. euroa) ja Ravinteiden kierrätyksen kärkihanke (2,100 milj. euroa) sekä painopiste Elinvoimainen Suomi: Luonnon monimuotoisuutta vahvistavat toimet (0,228 milj. euroa). Rahoitusta on arvioitu käytettäväksi myös luonnonsuojelua vahvistaviin toimiin (0,595 milj. euroa), luonnonvara-alan ja bio-talouden kokeilu- ja kehittämishankkeisiin (4,187 milj. euroa), tietojärjestelmien kehittämiseen ja ylläpitoon (0,600 milj. euroa), kalastusta koskevien sopimusten valvontaan (0,180 milj. euroa) ja kotieläinten ruokinnan päästöjä vähentävien re-hun lisäaineiden kehitys ja selvitykset. Lisäksi EU:n elpymisvälineestä (RRF) saa-tavilla tuloilla (7 milj. euroa) kehitetään ilmastokestäviä ja luonnon monimuotoi-suutta turvaavia metsänhoidon ja -käsittelyn menetelmiä.
- Muutoksia määrärahan mitoituksessa tulee mm. maankäyttösektorin ilmastopoli-tiikan määrärahan muutoksesta (-5,800 milj. euroa), siirroista metsitystukijärjes-telmään ja sen hallinnointiin (yhteensä -4,950 milj. euroa), siirrosta kemera mo-mentille tuhkalannoitukseen (-0,400 milj. euroa) digitaalisten metsänhoidon suo-situsten valmistumisesta (-0,400 milj. euroa) sekä geenivaraohjelman siirroista (yhteensä -0,242 milj. euroa). Lisäystä momentille tulee EU:n elpymisvälineen ra-hoituksesta (7 milj. euroa), siirrosta maankäyttösektorin ilmastopolitiikan tutki-mus- ja innovaatio-ohjelmaan (2,000 milj. euroa) sekä vieraslajien torjunnan te-hostamisesta (0,300 milj. euroa).

30.40.45 Metsäluonnon hoidon edistäminen

- Momentilla 30.40.45 on käytettävissä 7,527 milj. euroa, joka on 0,5 milj. euroa vähemmän kuin kuluvana vuonna. Kun otetaan huomioon vuoden 2020 VII:stä lisätalousarviosta vuodelle 2021 siirtynyt määräraha, niin vuonna 2021 rahoitusta on käytettävissä 9,3 milj. euroa, mikä tulee myös kokonaisuudessaan käytettyä.
- Rahoituksesta käytetään KEMERA-ympäristötukeen noin 6,5 milj. euroa ja luonnonhoitohankkeisiin noin 1 milj. euroa. Määrärahalla toteutetaan METSO-toimenpiteitä noin 3 200 hehtaarin alueella sekä monitavoitteisia vesiensuojeluhankkeita.
- METSO Vnp:n tavoitteena vuoteen 2025 mennessä on suojella yhteensä 82 000 hehtaaria ympäristötuella ja luonnonhoitohankkeilla. METSON toteutus tämän vuoden loppuun mennessä on arviolta 55 500 ha, mikä on 68 % MMM:n METSO-tavoitteesta.
- METSO-ohjelmaa toteutetaan maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön yhteistyönä. Ympäristöministeriö tulee saavuttamaan METSO-ohjelman mukaisen tavoitteensa. Tämänhetkisellä kehysmäärärahatasolla maa- ja metsätalousministeriön METSON ympäristötukisopimusten ja luonnonhoidon toteutus olisi noin 80 % (66 000 ha) vuoden 2025 loppuun mennessä.
- Metsänomistajien keskuudessa METSO-ohjelmalla on hyvä maine ja vapaaehtoiselle suojelun rahoitukselle on kysyntää. Maa- ja metsätalousministeriön osalta ohjelman rahoitusta pitäisi nostaa METSO-ohjelman loppukaudelle, jotta 82 000 ha tavoitteeseen päästäisiin. Samalla tulisi turvata Helmi-ohjelmaan käytettävissä oleva rahoitus. Helmi-ohjelman periaatepäätöksen (27.5.2921) yksityismaiden tavoitteiden (soiden ennallistaminen, vesien palauttaminen suojelusoille, suojelualueiden ulkopuolisten lintuvesien kunnostaminen sekä pienvesien ja niiden lähialueiden kunnostaminen suojelualueiden ulkopuolella) minimirahoitus momentille vuosina 2022-2030 olisi 1,7 milj. euroa/v.
- Helmi-ohjelman päätavoitteena on vahvistaa Suomen luonnon monimuotoisuutta ja parantaa elinympäristöjen tilaa muun muassa suojelemalla ja ennallistamalla soita, kunnostamalla ja hoitamalla lintuvesiä, perinnebiotooppeja ja metsäisiä elinympäristöjä sekä kunnostamalla pienvesi- ja rantaluontoa. Tavoitteena on myös edistää ekosysteemipalveluja, vesiensuojelua, hiilensidontaa sekä muuta ilmastomuutoksen hillintää ja muutokseen sopeutumista. Vuosina 2021–2025 Helmi-ohjelmassa toteutetaan METSO-ohjelmaa täydentäviä metsien ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpiteitä.

30.64 Metsähallitus

- Metsähallituksen liiketoiminnan keskeisiksi palvelu- ja muiksi tavoitteiksi esitetään vuoden 2022 osalta seuraavaa: Metsähallituksen liiketoiminta on ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä ja tuottaa tasaisen tuloutuksen omistajalle. Metsähallituksen liiketoiminnassa sovitetaan yhteen entistä paremmin luonnon monimuotoisuus ja ilmastokestävyys. Metsähallituksen liiketoimintojen kannattavuus säilyy hyvällä tasolla. Metsähallitus ottaa huomioon liiketoimintaa harjoittaessaan ja ohjatessaan tytäryhtiöitä metsähallituslain mukaiset yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet. Yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioon ottamisella aikaansaadut hyö-

dyt lisääntyvät. Metsähallitus mahdollistaa osaltaan metsäbiotalouden raaka-ainehuollon. Metsähallitus pyrkii liiketoimintakäytössä olevien kiinteistöjen arvon nostamiseen ottaen huomioon yhteiskunnan kokonaishyöty.

- Liiketoiminnan tavoitteiden asettamisessa on huomioitu uudet omistajapolitiittiset linjaukset. Metsähallituksen liiketoiminnassa sovitetaan yhteen nykyistä paremmin taloudellinen kannattavuus, luonnon monimuotoisuus ja ilmastokestävyys. Tähän liittyviä toimenpiteitä ovat mm. monikäyttömetsien hiilinielun vahvistaminen esim. lisäämällä kasvua edistävää lannoitusta, valuma-aluekohtainen vesiensuojelun toimenpiteiden suunnittelu, peitteellisen metsänkäsitteilyn pinta-alan lisääminen uudistusluonteisissa hakkuissa sekä aktiivisten luonnonhoitotoimenpiteiden ohjelman toteuttaminen monikäyttömetsissä.
- Talousarvioesityksen selvitysosassa maa- ja metsätalousministeriö on alustavasti asettanut Metsähallituksen liiketoiminnan vuoden 2022 tulostavoitteeksi (tilikauden tulos) 105,2 milj. euroa, josta olisi tarkoitus tulouttaa valtiolle 105,0 miljoonaa v. 2023. Uuden omistajapolitiikan yhteensovituslinjaukset ja lisääntynyt panostus monimuotoisuuteen laskevat tavoitetta noin 7,4 milj. euroa verrattuna vuoden 2020 tasoon.
- Metsähallituksen liiketoiminnan metsämaan pinta-ala oli vuoden 2020 lopussa 3 485 000 ha, mistä metsähallituslain mukaisten yleisten yhteiskunnallisten velvoitteiden takia käyttörajoituksen piirissä oleva pinta-ala oli 597 000 ha. Kokonaan talouskäytön ulkopuolella oli 354 000 ha ja rajoitetun käytön piirissä 243 000 ha. Yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioonottamisesta aiheutuva kokonaispanostuksen taso oli vuoden 2020 lopussa 73,3 milj. euroa.
- Maa- ja metsätalousministeriön ohjauksessa olevien Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoitamiseen on osoitettu 8,147 milj. euroa momentilla 30.64.50. Tämä on 0,127 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2021 talousarviossa ja III lisätalousarviossa myönnetty määräraha yhteensä.
- Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien osalta talousarvioesityksessä vähenyksenä on huomioitu kertaluontoiset lisäykset korjausvelan vähentämiseen (-0,15 milj. euroa). Lisäyksiä ovat palkkauksen tarkistaminen (0,023 milj.) ja vuokrien omakustannusperiaatteen toteuttaminen (0,009 milj. euroa).
- Ympäristöministeriön ohjauksessa olevien Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien määrärahat ovat talousarvioesityksen momentilla 35.10.52.